KONKURENTSIAMET

Tallinna ringkonnakohtu tsiviilkolleegium
Kohtujurist Liina Hallik

Teie: 04.02.2025 nr 2-24-10788

Meie: 20.10.2026 nr 12-4/25-0034/035-60

Tsiviilasi nr: 2-24-10788

Võlgnik: Decohome OÜ (pankrotis)

Maksejõuetuse teenistuse seisukoht seonduvalt menetluskuludega

Tallinna Ringkonnakohtu menetluses on Pavel Orljakini ja Jevgenia Petrova määruskaebused Harju Maakohtu 02.09.2025 määruse peale tsiviilasjas nr 2-24-10788. Viimati nimetatud määrusega kohaldas Harju Maakohus Pavel Orljankin`i ja Jevgenia Petrova suhtes ärikeeldu.

Tallinna Ringkonnakohus andis 14.10.2026 menetlusosalistele tähtaja (TsMS) § 176 lg–te 2 ja 4 alusel menetluskulude nimekirja esitamiseks. Seonduvalt eelnevaga soovib Maksejõuetuse teenistus esitada järgneva seisukoha.

Maksejõuetuse teenistus selgitab, et teenistusel ei ole ärikeelu kohaldamise taotluse menetlemisega seoses tekkinud eraldi hüvitamisele kuuluvaid menetluskulusid. Ärikeelu taotluse ettevalmistamine ja kohtumenetluses seisukohtade esitamine on toimunud teenistuse seadusest tulenevate avalike ülesannete täitmise raames.

Maksejõuetuse teenistus peab vajalikuks rõhutada, et ärikeelu kohaldamise küsimuse lahendamisel ei ole tegemist tavapärase eraõigusliku vaidlusega, milles üks menetlusosaline taotleb teise vastu subjektiivse õiguse maksmapanekut. Ärikeelu kohaldamine on avalikes huvides rakendatav preventiivne abinõu, mille kohaldamise eeldusi kontrollib kohus iseseisvalt. Maksejõuetuse teenistus on esitanud taotluse oma seadusest tuleneva pädevuse raames, lähtudes pankrotimenetluses tuvastatud asjaoludest ja vajadusest kaitsta avalikku huvi.

PankrS §-dest 3, 84 ja 91 tulenevalt on kohtul pankrotimenetluses aktiivne roll ning ärikeelu kohaldamise küsimuse lahendamine kuulub kohtu seadusjärgsete ülesannete hulka. Asjaolu, et Maksejõuetuse teenistus on juhtinud kohtu tähelepanu ärikeelu kohaldamist õigustada võivatele asjaoludele ja esitanud vastava taotluse, ei muuda menetlust oma olemuselt eraõiguslikuks vaidluseks ega vabasta kohut asjaolude iseseisva väljaselgitamise kohustusest.

Maksejõuetuse teenistus leiab, et ärikeelu kohaldamise menetluses menetluskulude jaotamise otsustamisel tuleb lähtuda menetluse avalik-õiguslikust iseloomust, ärikeelu kohaldamise eesmärgist ning kohtu iseseisvast kohustusest kontrollida ärikeelu kohaldamise eelduste esinemist.

Pankrotiseadusega on Maksejõuetuse teenistusele antud pädevus taotleda ärikeelu kohaldamist avalikes huvides. Nimetatud pädevuse teostamisel ei tegutse teenistus enda subjektiivsete õiguste või varaliste huvide kaitseks, vaid täidab seadusest tulenevat avalikku ülesannet, mille eesmärk on kaitsta õiguskorda ja ennetada võimalikke edasisi õigusrikkumisi.

Tegemist on hagita menetlusega, milles kohus peab uurimispõhimõttest lähtudes iseseisvalt välja selgitama ärikeelu kohaldamiseks olulised asjaolud ning otsustama, kas ärikeelu kohaldamine on konkreetsel juhul vajalik ja põhjendatud. Kohus ei ole seejuures seotud üksnes Maksejõuetuse teenistuse esitatud asjaolude ega õiguslike hinnangutega.

Riigikohtu üldkogu on 2. mai 2017. aasta otsuse nr 3-2-1-134-16 punktis 34 rõhutanud, et ärikeeldu kohaldatakse kohtu algatusel avalikes huvides ning isikul, kelle suhtes ärikeelu kohaldamist kaalutakse, puudub võimalus menetlusest hoiduda. Sama otsuse punktides 36–39 on üldkogu leidnud, et ärikeelu kohaldamise menetluses saab menetluskulude jaotamisel analoogia korras kohaldada TsMS § 172 lg 3 teist lauset, mis võimaldab jätta kulud täielikult või osaliselt riigi kanda, arvestades konkreetse kohtuasja asjaolusid.

Riigikohtu üldkogu on nimetatud otsuse punktis 51 selgitanud, et ärikeelu kohaldamise menetluse algatajaks on kohtu vahendusel riik ning avalikes huvides toimuva menetluse puhul peab riik arvestama võimalusega, et menetlusega kaasnevad puudutatud isikule kulutused. Otsuse punktis 53 on üldkogu jõudnud järeldusele, et olukorras, kus kohus kaalub pankrotis äriühingu juhtorgani liikme suhtes ärikeelu kohaldamist, kuid jätab ärikeelu määramata, on alus jätta menetluskulud, sealhulgas kohtukulud ja kohtuvälised kulud, Eesti Vabariigi kanda.

Maksejõuetuse teenistus leiab, et nimetatud põhimõtted on asjakohased ka olukorras, kus ärikeelu kohaldamise taotluse on esitanud teenistus talle seadusega antud pädevuse alusel. Asjaolu, et seadusandja on andnud teenistusele iseseisva õiguse ärikeelu kohaldamist taotleda, ei muuda ärikeelu menetluse avalik-õiguslikku olemust ega kõrvalda kohtu kohustust hinnata ärikeelu kohaldamise eeldusi iseseisvalt.

Seetõttu ei saa teenistuse esitatud ärikeelu taotluse võimalikust rahuldamata jätmisest iseenesest järeldada, et teenistus oleks põhjustanud põhjendamatu menetluse või et puudutatud isiku menetluskulud tuleks jätta teenistuse kanda üksnes põhjusel, et teenistus kasutas talle seadusega antud taotlemisõigust.

Maksejõuetuse teenistuse hinnangul tuleb võimaliku ärikeelu kohaldamata jätmise korral lähtuda Riigikohtu üldkogu eespool viidatud lahendis kujundatud põhimõttest, mille kohaselt on avalikes huvides toimuvas ärikeelu menetluses alus jätta puudutatud isiku põhjendatud ja vajalikud menetluskulud Eesti Vabariigi kanda.

Eeltoodule tuginedes leiab Maksejõuetuse teenistus, et ärikeelu kohaldamise taotluse võimalik rahuldamata jätmine ei anna iseenesest alust panna puudutatud isiku menetluskulusid Maksejõuetuse teenistuse kui taotluse esitaja kanda. Kui kohus peab puudutatud isiku vajalike ja põhjendatud menetluskulude hüvitamist õigustatuks, tuleb nende jaotamisel lähtuda avalikes huvides toimuva menetluse eripärast ning kaaluda menetluskulude jätmist Eesti Vabariigi kanda TsMS § 172 lg 3 teise lause analoogia alusel, arvestades Riigikohtu üldkogu otsuses nr 3-2-1-134-16 esitatud seisukohti.

Lugupidamisega

(*allkirjastatud digitaalselt*)

Janek Maasik
järelevalve ekspert
Maksejõuetuse teenistus

Õigus allkirjastada tuleneb Maksejõuetuse teenistuse juhataja käskkirjast, millega on võimalik tutvuda: Kontaktid | Maksejõuetuse teenistus